

TEMA:

Når mødet mellem skole og forældre bliver svært

TEKST: ULLA HINGE THOMSEN
FOTO: JOSEFINE BARRET & ASGER LADEFOGED/RITZAU SCANPIX
ILLUSTRATION: NIS NIELSEN

Mange moderne forældre er dybt engagerede i deres børns liv og skolegang, præcis som skolerne gerne vil have det. For uden forældre intet fællesskab. Men mange skoler oplever også, at mødet med forældrene kræver mere og mere på grund af særønsker og mistillid.

I dette tema har vi spurgt en normkritisk mor og en antropolog om, hvordan det er at være på den anden side af det åbenbart svære møde.

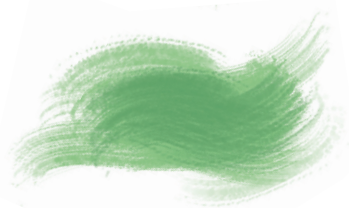
Uanset, om du er lærer, forælder eller leder – eller du har en helt fjerde tilknytning til friskolen – kan du, når du læser artiklen, overveje følgende:

- * Hvor meget kan du genkende fra din friskole?
- * Hvilke problematikker får du lyst til at dykke længere ned i?
- * Hvad kan I gøre – eller gør I allerede – på din friskole for at mødes konstruktivt?

Normkritisk mor:

”HVIS lærere & forældre VISTE HINANDEN TILLID, KUNNE VI LAVE ET fælles opråb”

Maj My Midtgaard Humaidan har både haft sine børn på friskole, i folkeskole og i hjemmeskole. Hun mener, at forældre og lærere vil det samme, men rammerne er for dårlige. Her fortæller hun, hvordan hun oplever mødet – og hvorfor hun sætter sin lid til fremtidens friskoler.

”Jeg har to børn i folkeskolen og to børn på friskolen her på Ærø, så jeg har efterhånden en del oplevelser og erfaringer. Problemet er, som jeg ser det, at lærerne sidder der som et redskab for den politik, som politikerne har planlagt for skolen, og den er efter min mening dybt forældet.

Jeg har sjældent oplevet situationer, hvor jeg tænkte, at lærerne var fuldstændig galt på den. Men jeg har oplevet lærere, som havde svært ved at rumme det hele menneske, eleven altid er, fordi rammerne var for pressede eller strukturen for stram. Jeg har oplevet børn, som er blevet kategoriseret som problematiske eller konfliktskabende, men som i virkeligheden er højt begavede eller har andre indlæringsveje end at sidde ned på en stol. Og jeg har oplevet lærere, som havde svært ved at imødekomme den viden, vores forældregeneration sidder med. Måske fordi de har været i faget så længe, at de ikke har overblikket, overskuddet eller indsigten. I dag ved vi, at børn har deres egen psykologi, og at barnets indre verden er lige så rig som den voksnes. Derfor er det virkelig ikke ligegyldigt, hvad vi byder dem. Det tror jeg, at vi som generation har en stor bevidsthed om.

ET SKUFFENDE MØDE

Når vi møder skolen, ender det ofte med en skuffelse og sorg – eller vrede og frustration. For nogle handler det om, at deres barn skal ses for det store unikum, han er, men det, tror jeg, er de færreste. Vi reagerer, fordi der skal være plads til at være et helt almindeligt menneske. Ikke alle børn bliver pludselig i stand til at sidde på en stol 5-6 timer om dagen, fordi de er fyldt seks. At være skoleparat betyder ikke, at man ikke længere har brug for at løbe en tur, lære med hænderne eller sidde og kigge frem for sig.

Kravene er for høje og accelererende. Min venindes datter var ængstelig i sommerferien, fordi hun havde hørt, at springet fra 3. til 4. klasse var stort! Børnene føler, at de hele tiden skal yde mere og bedre og flottere og større. Måske var der en mening med det i 1910, da vi stod i det største økonomiske boom i verdenshistorien. Men lige nu, hvor vi står over for at vænne os til en opbremsning, eller i hvert fald en ny måde at være i verden, giver det ikke mening med de konstant øgede

krav, som er designet til vækst og forbrug. Det nedbryder bare børn, som er kommet her som hele, fine mennesker, og som uden tvivl har noget, de kan bidrage med. I stedet står de allerede som 10-årige og føler sig utilstrækkelige.

UTIDSSVARENDE LÆRING

Samfundet har udviklet sig ufatteligt meget, siden Christian den 6. udstak det, der hed henholdsvis ”skolepligt” og ”undervisningspligt”. Men skolen har ikke ændret sig lige så meget. Vi uddanner stadig eleverne til at blive konkurrencestatens fodsoldater, og jeg tror, at vi nu begynder at fornemme, at det ikke er det, vi har brug for i fremtiden. Hvis vi stod over for at skulle vækste tilsvarende med, hvad vi har set de sidste 150 år, kunne jeg måske se en samfundsmæssig mening med, at vi propper vidt forskellige, fleksible væsner ned i firkantede kasser. Men vi har en verden, hvor vækst for vækstens skyld kun driver os længere ud over kanten.

Set med de øjne kan jeg simpelthen ikke se meningen i, at børnene i 2023 lærer omtrent det samme, som de lærte for 80 år siden. Det er en markant anden virkelighed, vores børn skal ud til, hvor de bliver nødt til at have nogle andre målsætninger. Jeg er en del af den første generation i verdenshistorien, der IKKE tror på, at vi efterlader vores børn en bedre verden, end vi selv blev overladt. Det, synes jeg, i sig selv er et argument for at gentænke både hele vores formål og vision for skolen.

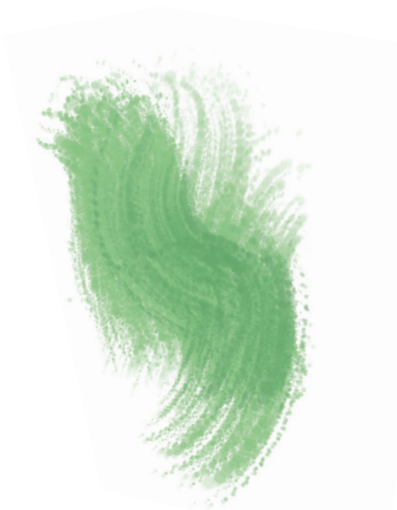

SPILD AF TID

Det vigtigste, vi kan gøre, er at tage afsæt i barnets enkelte motivation og hjælpe dem med at lære sig selv at kende. “Er jeg god til at arbejde i teams?” “Er jeg én, der starter eller afslutter ting?” Er jeg til det lange træk eller den korte idéfase?” “Er jeg bedst alene, som en del af gruppen eller leder af flokken?” Vi er altid dygtigst til det, vi brænder for, og det vigtigste er, at vi støtter vores børn i at bibeholde deres medfødte nysgerrighed. For når man står stærkt i sig selv, så står man stærkere ved siden af andre. Og dét får vi brug for.

Det frustrerer mig at have mine børn i skoler, som slet ikke har fokus på, hvad barnets passion og styrker er. Jeg synes rent ud sagt, at de spilder en stor del af deres tid. Men mine børn sætter også selv ord på, at de går i skole for frikvartererne. Og det er ikke fordi, de synes, alle lærerne eller alle timer er fuldstændig nytteløse. Men det antal timer, de bruger der, bliver ikke opvejet ved det, de får ud af det af det. Jeg oplever, at det, de får med, er de sociale i frikvartererne og de gode relationer, de forhåbentlig har til nogle af deres lærere, og det, synes jeg ikke, er nok i forhold til deres indsats.

Jeg synes, det er et stort ansvar for os forældre. Når børnene er så mange timer i skolen, er det meget komprimeret, hvor meget tid vi har til at understøtte det, de ikke får med derfra. Mine børn er godt stillet, fordi de ved, at der findes alternativer, og fordi de helt inde i deres celler er klar over, at hvis noget decideret ikke fungerer eller går dem imod, så

må de gerne sige nej og gå en anden vej. På den måde kan de forhåbentlig være nogle af dem, der tager de andre i hånden og siger: ”Det dur ikke, det der, kom, lad os gå herover i stedet for.”

AT STÅ SAMMEN MED LÆREREN

Jeg blander mig ikke i dag til dag-undervisningen. Jeg tror, at når lærerne bliver mødt af den type kritik, så er det udtryk for forældrenes frustration over noget, som egentlig er politisk. Det er ikke frustration over den enkelte lærer. Hvis lærere og forældre satte sig ned sammen, tror jeg hurtigt, de kunne blive enige. Lærerne synes jo også, at det er forfærdeligt at skulle bede et barn, der har krudt i røven og brug for at rende rundt med en pind i hånden, om at sidde stille. Hvis vi havde mere tillid til hinanden, kunne vi lave et opråb fra forældre og lærere. For vi er frustrerede over de samme ting.

Vi ved jo godt, at læreren gør sit bedste. Hun står over for 28 vidt forskellige individer med vidt forskellige hjerner, som skal lære stort set det samme inden for en ret snæver tidsramme. Det er en opgave, som de færreste er klar at påtage sig frivilligt. Så i virkeligheden er det noget med ikke at vende sig mod hinanden, men vende sig mod magten.

TAG KONFLIKTEN

I Danmark er vi meget konfliktsky. Jeg tror simpelthen,

lærerne nogle gange, når vi er ude i, at forældrene føler et behov for fuldkommen kontrol, er nødt til at sige til forældrene: ”Hør her, jeg kan godt se, at du er stresset, og jeg tror, at vi hjælper hinanden bedst ved, at jeg lover dig at tage vare på dit barn. Men du skal gå nu.” På samme måde vil jeg også have lov til at sige: ”Bente, du har været lærer i 60 år, og det er mit indtryk, at du ikke kan lide børn længere. Du er simpelthen kørt fuldstændig død i det her job. Og det forstår jeg ved Gud godt. Men det er bedst for os alle sammen, hvis du stopper.”

DE NYE FRISKOLER ER PIONERER

Jeg ser så håbefuldt på de nytænkende friskoler, der bryder frem rundt omkring. Med mine efterhånden 41 år som normkritiker her på planeten spår jeg ikke dem alle sammen en lang og lykkelig fremtid, for det er rigtig svært at være dem, der skaber et nybrud. Men jeg er ikke i tvivl om, at de alle sammen kommer til at have en betydning for, at vi over nogle årtier skaber en skole, der er mere menneskelig og bedre indrettet til vores fremtid. Jeg ville ønske, at alle andre skoler tog på ekskursioner ud til de visionære og gakkede skoler, hvor nogle mennesker er gået sammen med tydelige visioner og drømme og har skabt nogle alternativer. Jeg er meget taknemmelig for, at de forældre siger: ”Det er det, vi gør.” For det er et gigantisk stykke arbejde at starte en friskole, og de er for mig at se nogle af de vigtigste pionerer, vi har.”

Blå bog

MAJ MY MIDTGAARD HUMAIDAN

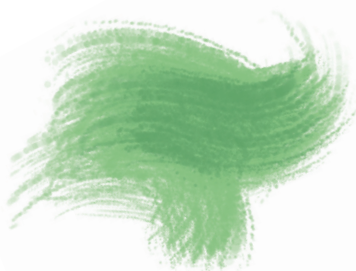
Maj My Midtgaard Humaidan er uddannet journalist og har levet af at formidle i over 20 år. I april udkom hendes bog *Ærø Manifestet – Om længslen efter et andet familieliv*. I bogen fortæller hun blandt andet om familiens flytning til Ærø, mødet med friskolen der og beslutningen om at hjemmeskole hendes børn. Maj My Humaidan holder foredrag og laver podcast. De har fire børn på 7, 11, 11 og 14 år.

”VI BLIVER GJORT *totalt ansvarlige* FOR VORES BØRNS *udvikling*”

Mange moderne forældre er på arbejde hele tiden, mener antropolog Henrik Hvenegaard Mikkelsen, forfatter til bogen *Børnevælde - Antropologens håndsrækning til maste forældre*. Døgnet rundt er de nemlig opslugt af tanker om deres børn og af andres blik på deres forældreskab.

”Du må ikke gå længere end til fortovet!” Sådan lød det fra mor og far, når otteårige Edward Thomas i 2008 stod klar i tøjet. Edwards oldefar George måtte i samme alder gå 10 kilometer selv for at komme ud til sit yndlingsfiskested. På fire generationer havde børn fået indskrænket den radius, de kunne færdes frit i, til næsten ingenting.

Det viser et britisk studie fra 2008, og resultatet ville nok ikke være meget anderledes, hvis vi spurgte danske Jens Anker og hans oldefar i dag. Moderne forældre holder på godt og ondt deres børn tættere på kroppen, end deres forældre og bedsteforældre gjorde, og det udfordrer dem.

EN HELT ANDERLEDES FAR

Antropolog Henrik Hvenegaard Mikkelsen blev far i 2015. Inden da havde han lovet sig selv, at han ville blive en rigtig cool en af slagsen.

”Min kone og jeg havde givet hinanden hånden på, at vi skulle være meget mere afslappede end de andre forældre og give vores børn større frihed,” siger Henrik Hvenegaard

Mikkelsen:

”Det var jeg bare ikke i stand til. Der gik ikke særlig længe, så var jeg også en af de fædre, der stod nede på legepladsen og råbte, hvis nogen generede mit barn.”

Fra sine studier som antropolog vidste Henrik Hvenegaard Mikkelsen ellers, at et stort fokus på børnene – ’børnevælde’, som han kalder det – ikke er naturgivent, men netop kulturelt. Han havde også fra sit fag en viden om, at børn i andre kulturer og til andre tider har trivedes udmærket uden forældreopdækning. Og han havde gode minder fra en barndom med betydelig mere handlefrihed og selvstændighed end Edward Thomas. Men virkelighedens forældre-oplevelse var en anden:

”Man kan ikke beslutte, hvordan man vil være forældre. Dertil er vi alle spundet ind i alt for mange kulturelle koder og strukturer og i forventninger til, hvordan vi skal opføre os,” siger han.

DET ER (IKKE) FORÆLDRENES SKYLD!

Henrik Hvenegaard Mikkelsen blev fagligt nysgerrig på,

hvad de strukturer og koder gør ved ham selv og andre moderne forældre. Derfor skrev han bogen *Børnevælde – antropologens håndsrækning til maste forældre*. Ikke for at slå løs på 'pylrede' eller 'curlende' forældre med pseudoråd om, at de bare skal slappe lidt mere af. Men for at kaste et nøgternt og hjælpsomt blik på de fortællinger, vi har om forældreskabet, og hvad det gør ved os.

"Moderne forældre har en stærk forestilling om, at hvis børnene ikke trives eller lever op til kriterierne for succes, er det deres skyld," siger Henrik Hvenegaard Mikkelsen:

"Men der er solid forskning, der viser, at arv og miljø udgør 50 procent hver – og miljøet er altså ikke kun forældrene."

Forældrene udgør nemlig kun en lille del af barnets vågne liv, så snart barslen er overstået, og hele vejen igennem institutions- og skoleliv.

"Vi bliver alle sammen gjort totalt ansvarlige for vores børns udvikling, samtidig med at vi presses til at aflevere

dem mange timer om dagen," siger Henrik Hvenegaard Mikkelsen.

Dette kan måske forklare, hvorfor nogle forældre har svært ved at give slip på deres børn, når de går i skole, og får trang til at følge dem mere end til dørs. Måske endda så langt, at de nødig forlader skolen igen, fysisk eller mentalt. En anden forklaring kunne være, at forældrene på et tidspunkt direkte er blevet inviteret med ind i skolernes maskinrum.

"I den neoliberalistiske periode fandt skolerne ud af, at hvis de kunne trække forældrene ind i skolen og få dem til at gøre noget af arbejdet, så kunne de blive mere effektive," siger Henrik Hvenegaard Mikkelsen:

"Og når de så kommer ind og har en mening, så bliver det for meget."

URETFÆRDIG UDSKAMNING

Resultatet er ifølge Henrik Hvenegaard Mikkelsen en generation med kronisk forældrestress.

"Forældrene går på arbejde hele dagen for så at komme hjem og være på arbejde igen. Børnene koloniserer deres tanker og følelser hele døgnet, og det kan aldrig blive godt

nok. De er både meget optaget af at gøre det rigtigt og af, hvordan andre ser på dem og deres børn,” siger han:

”Når jeg eksempelvis sidder på legepladsen og lister min telefon op af lommen, så har jeg dårlig samvittighed over for mine børn; men jeg er også bange for, at andre ser det.”

Angsten for at blive udskammet som forældre er velbegrunderet, og udskamningen foregår endda også på samfundsniveau.

”Medier elsker at slå løs på forældrene. På et tidspunkt cirkulerede der fx historier om, hvordan forældre til unge, der læser på universitetet, blander sig i undervisningen og endda kontakter universiteterne for at brokke sig over dårlige karakterer,” siger Henrik Hvenegaard Mikkelsen:

”Jeg syntes, det var helt vildt, hvis det var rigtigt. Så jeg ringede rundt til fem universiteter og spurgte sekretærerne, om de havde oplevet den slags henvendelser. De sagde alle sammen, at de havde hørt om det, men aldrig selv prøvet det. Sådanne myter bliver nemt til.”

INGEN QUICK FIXES

Henrik Hvenegaard Mikkelsen er ikke en af den slags forskere, som giver tre gode råd til et bedre forældreskab i et interview. Dertil er emnet for komplekst.

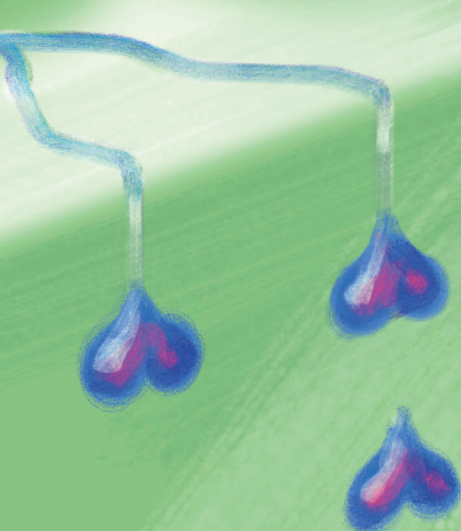
”Du kan ikke bare gøre tre ting, og så har du det helt rigtige forældreskab. For det findes simpelthen ikke,” siger han.

I stedet råder han både forældre og lærere til at være meget kritiske over for netop forskningsformidling af den lette, løsningsanvisende slags.

”Langt den meste forskning er behæftet med store spørgsmålstejn og usikre data, men den kan hurtigt blive udråbt til sandheder. Vi skal være meget varsomme med at formidle nuancerne, så vi ikke bare tror blindt på de hurtige budskaber,” siger han:

”Og så skal vi se kritisk på forskningen i, hvad der egentlig har betydning for børnenes trivsel. For jeg tror ikke rigtigt, vi ved det endnu.” ●

5 mulige grunde til, at det moderne forældreskab udfordrer

KILDE: HENRIK HVENEGAARD MIKKELSEN

1. Forældre er alene og ensomme om ansvaret for børnene. Bedsteforældre, venner og andre i lokalsamfundet er mest inddraget som en form for instrument for barnets succesfulde udvikling, ikke som ansvarlige parter i børnenes liv.
2. Forventningerne til, hvad barnet skal udvikle sig til, er meget store. De skal både være empatiske, kreative, bogligt dygtige, sociale, individualistiske, selvstændige og fællesskabsrettede.
3. Børn og forældre er hver for sig i mange timer om dagen. Det store ansvar skal dermed forvaltes på afstand, og det giver en masse stress og frygt – hos forældrene.
4. Forskningen om børns trivsel er ikke entydig. Vi får hele tiden nye 'sandheder' serveret om, hvad der skal til for at optimere barnets barndom. I virkeligheden findes der ikke én sandhed om den gode barndom.
5. Medierne formidler ofte historier om forældre, der er for meget eller for lidt, og på de sociale medier viser vi vores gode forældreskab frem. Begge dele giver et misvisende billede.